

Szkolenie  
z zakresu indeksowania czasopism  
w bazach danych

Uniwersytet Opolski, 16 listopada 2022

**Jolanta Szczepaniak**

**PROBLEMY Z CYTOWANIAMI  
- PRACA NAD WYKAZEM MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH  
W PUBLIKACJI**



## ZAGADNIENIA

- **Znaczenie cytowań w tekstach naukowych**
- **Funkcjonowanie cytowań w nauce (pewne zjawiska, na które warto zwrócić uwagę)**
- **Zakres pracy wydawnictwa**
- **Wybór stylu cytowań**
- **Najpopularniejsze błędy: cytowania w tekście**
- **Techniczne problemy z cytowaniami**
- **Zapis imion i nazwisk**
- **Cytowanie stron internetowych**
- **Najpopularniejsze błędy: tworzenie bibliografii**
- **Prace pisane z wykorzystaniem menadżerów bibliografii**
- **Cytowania z drapieżnych i porwanych czasopism**



## ZNACZENIE CYTOWAŃ W TEKSTACH NAUKOWYCH

- wskazują na istnienie relacji między pracą własną i pracą cudzą
- **świadczą o uczciwości naukowej, znajomości tematu i zasięgu źródłowych poszukiwań autora**
- potwierdzają, że autor nie dokonał plagiatu ani autoplagiatu
- informują o najbardziej interesujących publikacjach powiązanych z danym tematem lub określonymi badaniami
- **pozwalają zlokalizować określone źródła wiedzy** – opublikowane i niepublikowane, drukowane i elektroniczne



## ZNACZENIE CYTOWAŃ W TEKSTACH NAUKOWYCH

- poprzez wskaźniki bibliometryczne opierające się na liczbie cytowań - **są istotnym elementem systemu ewaluacji nauki**, choć są bardzo podatne na manipulacje
- to, ile razy cytowany był artykuł, wcale nie odpowiada jego wartości
- cytaty pełnią wiele funkcji, jednak nie są sobie równe i nie powinny być taktowane tak samo
- według badań sprzed dwóch dekad **autorzy czytają tylko 20% cytowanych przez siebie prac** (Simkin i Roychowdhury, 2003)

przykład: nieistniejący artykuł autorstwa Gerard Salton (Dubin, 2004)



## ZNACZENIE CYTOWAŃ W TEKSTACH NAUKOWYCH

- cytowania służą do wielorakich analiz dorobku poszczególnych naukowców, jak i trendów w danej dyscyplinie czy danej tematyce
- analiza cytowań może pomóc w wykryciu plagiatów (Garfield, 1993)
- **zasady kierujące wyborem cytatów:** głównie reputacja źródła i to, że praca uznawana jest za kanoniczną, ale autorzy cytują też bardziej strategicznie, np. z uwagi na powiązanie z konkretnym naukowcem lub z uwagi na liczbę cytowań artykułu lub IF czasopisma (Chick i in., 2021).

# FUNKCJONOWANIE CYTOWAŃ W NAUCE

**Syndrom Mendla**

**Cytowania milczące**

**Syndrom klasycznej publikacji**

**Spiętrzanie nazwisk**

**Negatywne cytowania**

**Cytowania drugo- i trzeciorzędne**

**Zapożyczanie i przeinaczanie cytatów**

**Syndrom palimpsestu**

**Efekt Mateusza**

**Zjawisko Matyldy**

## **Syndrom Mendla:**

**Tekst, który wnosi „uderzająco” oryginalny wkład, ale w swoim czasie zostaje on zignorowany, by po latach został doceniony przez następne pokolenie.**

Inne określenia to przedwczesne odkrycia, „odkrycia, które napotkały opór”, opóźnione uznanie, niedojrzałe odkrycia, śpiące królewny...

Zjawisko to jest najistotniejsze w kontekście bibliometrii – publikacja mogła mieć olbrzymi wpływ na naukę, jednak nie odzwierciedlają tego wskaźniki czy indeksy cytowań.

## **Cytowania milczące (*implicite citations*)**

Zjawisko zwane też amnezją cytowań. To wspomnianie o cudzych wnioskach czy stwierdzeniach bez faktycznego podania źródła.

## **Syndrom klasycznej publikacji:**

Prace klasyczne, o fundamentalnym znaczeniu dla jakiejś dziedziny (citation classics), które są długo cytowane przez wiele lat od publikacji, przedłużając cykl życia publikacji naukowej

**Z drugiej strony może się zdarzyć, że jeśli wyniki badań jakiegoś autora zostaną powszechnie zaakceptowane w danej dziedzinie i stają się klasyką, to jednocześnie jego prace przestają być cytowane.**

W kontekście cytowań zjawisko to określanie jest też jako zatarcie przez włączenie do obowiązującego kanonu (*obliteration by incorporation*). Następuje wtedy, gdy pierwotne źródła przestają być przywoływane na zasadzie oczywistości.

## **Spiętrzanie nazwisk (*name-dropping*)**

Cytowanie w nadmiarze prac autorstwa autorytatywnych uczonych bez głębszego uzasadnienia, a jedynie z zamiarem zyskania wiarygodności przez skojarzenie.



## **Negatywne cytowania:**

Cytowanie prac oznacza, że mają one jakiś wpływ na naukę. I najlepiej, jeśli jest to wpływ pozytywny. Jednak dla nabijania wskaźników bibliometrycznych nie ma znaczenia czy cytowanie jest pozytywne czy negatywne.

**Nawet autorzy prac krytykowanych, uznawanych za bardzo słabe lub wręcz wprowadzających w błąd mogą mieć wysoki wskaźnik cytowań.**

Przykład: Francis Fukuyama i jego teza o liberalnej demokracji

Przykład: publikacja Arthura R. Jensena pt. „How much can we boost IQ and scholastic achievement?” (1969). W latach 1969–1977 była ona cytowana 579 razy, głównie krytycznie.

## **Zjawisko Matyldy**

Ignorowanie osiągnięć kobiet w nauce i skupianie się na tekstach pisanych przez mężczyzn.

## Cytowania drugorzędne i trzeciorzędne

- cytowanie źródeł wtórnych zamiast pierwotnych
- **cytowania, które nie nawiązują do faktycznych źródeł, lecz tylko do wtórnej literatury, ale mimo to powołują się na oryginalne źródła.**

Autor nie powołuje się na źródło pośrednie – z którego faktycznie korzystał, ale na źródło pierwotne, które jest rzekomo cytowane. **W praktyce cytowanie zostało skopiowane z cudzej bibliografii, a autor nie zadał sobie trudu, by odszukać pierwotną, oryginalną pracę.**

Często można to zidentyfikować po zastosowaniu zupełnie innego stylu cytowań. Co więcej, autor powielając cytowania z innych prac, przy okazji przyjmuje cudzą interpretację lub powtarza cudze błędy (także i te, które związane są z błędnym tłumaczeniem).

## **Zapożyczanie i przeinaczanie cytatów (hipoteza Ortegi):**

Wiąże się ze zjawiskiem drugo- i trzeciorzędnych cytowań. **Brak zweryfikowania oryginalnego źródła powoduje powtarzanie cudzych błędów.**

Przykład (Hoerman, Nowicke, 1995):

- hipoteza Jose Ortegi y Gasset, błędnie zinterpretowana i zacytowana w pracach J.R. Cole'a i S. Cole'a
- w późniejszych latach była ona przedmiotem 30 tekstów naukowych
- w 14 z nich powołano się na oryginalną pracę Ortegi, ale tylko w jednym tekście nie powtórzono błędów z tekstów Cole'a i Cole'a
- pozostali autorzy powielali błąd z cudzego tekstu w swoich publikacjach, w rzeczywistości nie sięgając do oryginalnego źródła.

## **Syndrom palimpsestu (efekt zaniku cytowań, kradzieże cytowań):**

Zjawisko opisane przez Roberta Metrona w książce *On the Shoulders of Giants* z 1965 roku.

- Przypisywanie określonego pomysłu lub sformułowania autorowi, u którego czytelnik pierwszy raz się z nim zapoznał.
- Tymczasem autor ten zupełnie świadomie zaadoptował lub przywrócił do świata nauki określenie, teorię lub metodę stworzoną przez kogoś innego (albo zastosował ją w nowy i twórczy sposób).
- Autor formalnie jest tylko przekazicielem idei, ale brak odniesienia do oryginalnego źródła, powołania się na faktycznego pomysłodawcę sprawia, że zostaje uznany za jego twórcę.
- Można to uznać za kradzież intelektualną.

## **Efekt Mateusza, efekt halo (kradzieże cytowań):**

*Każdemu bowiem, kto ma, będzie dodane, tak że nadmiar mieć będzie. Temu zaś, kto nie ma, zabiorą nawet to, co ma. (MT 25,29).*

Nazwę spopularyzował Robert Merton, nawiązując do Ewangelii św. Mateusza.

- To niecytowanie właściwych publikacji i ich autorów, a powoływanie się w zamian za to na prace autorów bardziej medialnych i znanych, w praktyce głównie piszących po angielsku.
- Artykuł cytowany wiele razy będzie nadal przyciągał wiele cytowań, a ten, który cytowany był rzadko, prawdopodobnie będzie otrzymywał ich jeszcze mniej.

## **Modne bzdury**

pisanie na tematy modne, które cieszą się dużą poczytnością i cytawalnością. Czasopisma chcą mieć teksty o tym, co jest na topie.

Inne rozumienie w kontekście książki „**Modne bzdury**” **Alana Sokala i Jeana Bricmonta**.

Chodzi o przedstawicieli nauk humanistycznych i społecznych oraz występujących w tych dyscyplinach krzewicieli „modnych bzdur”, czyli cieszących się dużym popytem, ale naukowo bezwartościowych poglądów

Przykład: krytyka „maskulinistycznej” fizyki, o której pisze feministyczna badaczka Luce Irigaray. Twierdzi, że sztywność (czyli mechanika ciała stałego) jest identyfikowana z męskością, podczas gdy płynność (tj. mechanika cieczy) z kobiecością. Uważa, że mechanika cieczy jest stosunkowo mniej rozwinięta w porównaniu z mechaniką ciała sztywnego odnosząc to do pobudek seksistowskich.

## Manipulowanie cytowaniami

Patologie: tzw. kółka, kartele albo spółdzielnie cytowań:

- spółdzielnie redaktorsko-czasopismowe (gdy współpracują ze sobą grupy autorów związanych z konkretnymi czasopismami) i autorskie (gdy grupy autorów nie są z nimi powiązane)
- cytowania jako efekt zmowy grupy autorów (tzw. farmy cytowań lub *citation rings*)
- współpraca między czasopismami w celu zwiększenia liczby cytowań i wpływu czasopism poprzez wzajemne zwiększanie cytowań z każdego z nich (tzw. *citation stacking*)
- cytowania grzecznościowe, wynikające z poczucia wzajemności
- nadmierne cytowanie prac innego autora (cytowania „honorowe”).

## Autocytowania

Nadmierne cytowanie własnej pracy autora (tj. autopromocja) zaliczane jest do manipulowania cytowaniami.

Analiza dorobku 100 tys. najczęściej cytowanych naukowców w latach 1996–2017 (Ioannidis, 2017) ujawniła grupę badaczy ze skrajnie wysokim odsetkiem autocytowań:

- 94% autocytowań – Sundarapandian Vaidyanathan z Vel Tech R&D Institute of Technology w Chennai w Indiach
- 76% autocytowań – Theodore Simos z King Saud University w Arabii Saudyjskiej
- 62% autocytowań – Claudiu Supuran z Uniwersytetu Florenckiego.

Badanie 7 mln autorów z bazy Scopus (Van Noorden, 2019) wykazało, że około 7% badaczy ma odsetek autocytowań wynoszący ponad 40% (mediana to 15,5%). Najwięcej autocytowań mają autorzy z Rosji, Ukrainy oraz Indonezji. Polscy badacze „osiągają” około 25%.



## Przymusowe cytowania (*coercive citation*)

Według badań aż 14% autorów spotkało się z jakąś formą cytowania pod przymusem (Fong, Wilhite 2017), głównie naukowcy o mniejszym stażu i dorobku. Z sugestią o dodawanie zbędnych cytowań (*citation padding*) spotkało się 40% naukowców, a 15% umieściło w literaturze pozycje, które nie miały związku artykułem.

- Naciski ze strony przełożonych na podwładnych.
- Naciski ze strony redaktorów (polecenie umieszczenia określonych cytowań, a także wymóg cytowania opublikowanych badań redaktorów lub członków redakcji jako warunek przyjęcia artykułu).
- „Prośby” redakcji o cytowanie wcześniejszych artykułów z tych samych czasopism (a nawet wymóg cytowania artykułów z danego czasopisma jako warunek publikacji).
- Sugestie ze strony recenzenta (umieszczenie określonych publikacji jako warunek akceptacji tekstu stawiany przez recenzentów).



## ZAKRES PRACY WYDAWNICTWA

- Różnica między manuskrytem a opublikowaną książką pokazuje, jak dużo pracy wymaga każda publikacja
- Czy poprawianie przypisów i bibliografii jest zadaniem redaktora czy autora?
- Przypisy i bibliografia należą do tekstu głównego. Nie są aparatem pomocniczym, takim jak różne spisy i indeksy, które faktycznie powstają na końcowych etapach przygotowania publikacji.
- Czy redaktor powinien pisać książkę za autora?



## ZAKRES PRACY WYDAWNICTWA

- Sprawdzanie przypisów i bibliografii załącznikowej oraz weryfikowanie wiarygodności i poprawności odnośników do innych tekstów jest istotną częścią pracy nad każdą publikacją.
- Ma to znaczenie zwłaszcza w książkach pisanych „na tytuł”, które po publikacji są ponownie recenzowane – i każdy błąd, każda nieścisłość, brak spójności może rzutować na ocenę naukowca – a tym samym negatywnie świadczy o pracy Wydawnictwa.
- Sprawdzanie wszystkie zacytowanych materiałów: jeśli nie z autopsji, to przynajmniej z wiarygodnego źródła.

# WYBÓR STYLU CYTOWAŃ

**Cytowania z tekstem w nawiasach (*parenthetical citations*)**

**Cytowania z numerem w nawiasach (*numerical citations*)**

**Cytowania z przypisami dolnymi (*note citations*)**

# WYBÓR STYLU CYTOWAŃ

Dyscyplina (publikacje zagraniczne)	Typowy styl cytowań
<b>Ekonomia</b>	Harvard
<b>Inżynieria, IT</b>	IEEE
<b>Nauki humanistyczne</b>	Chicago notes and bibliography; Harvard; MLA
<b>Prawo</b>	Bluebook; OSCOLA
<b>Medycyna</b>	AMA; NLM; Vancouver
<b>Nauki polityczne</b>	APSA
<b>Psychologia</b>	APA
<b>Nauki przyrodnicze</b>	ACS; Chicago author-date; CSE citation-name or citation-sequence; CSE name-year; Harvard
<b>Nauki społeczne</b>	AAA; APA; ASA; Chicago author-date

(Caulfield, 2022)

## Cytowania z tekstem w nawiasach (*parenthetical citations*)

Elementy opisu umieszczone są w tekście, w nawiasie, i obejmują nazwisko autora, rok publikacji i numer strony. W innych wariantach jest to nazwisko i data lub nazwisko i numer strony.

Styl Harvard  
bibliografia

Hoffmann, M. (2016) 'How is information valued? Evidence from framed field experiments', *The Economic Journal*, 126(595), pp. 1884–1911.  
doi:10.1111/ecoj.12401.

Styl Harvard  
cytowanie  
w tekście

(Hoffmann, 2016)

Styl MLA  
bibliografia

Davidson, Clare. "Reading in Bed with Troilus and Criseyde." *The Chaucer Review*, vol. 55, no. 2, Apr. 2020, pp. 147–170. <https://doi.org/10.5325/chaucerrev.55.2.0147>.

Styl MLA  
cytowanie  
w tekście

(Davidson 155)

## Cytowania z numerem w nawiasach (*numerical citations*)

Zawierają liczbę w nawiasach, odpowiadającą wpisowi w numerowanej liście bibliograficznej.

Styl IEEE  
bibliografia

1. J. Ive, A. Max, and F. Yvon, "Reassessing the proper place of man and machine in translation: A pre-translation scenario," *Mach. Transl.*, vol. 32, no. 4, pp. 279–308, Dec. 2018, doi: 10.1007/s10590-018-9223-9.

Styl IEEE  
cytowanie  
w tekście

Ive et al. [1] argue that

Vancouver  
bibliografia

1. Bute M. A backstage sociologist: Autoethnography and a populist vision. *Am Soc.* 2016 Mar 23; 47(4):499–515. Available from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12108-016-9307-z> doi:10.1007/s12108-016-9307-z

Vancouver  
cytowanie  
w tekście

Bute (1) argues that

## Cytowania z przypisami dolnymi (*note citations*)

Dołączanie pełnego cytatu w przypisie dolnym lub przypisie końcowym, co jest wskazane w tekście za pomocą numeru lub symbolu w indeksie górnym. Najczęściej używany system w naukach humanistycznych, sztukach pięknych, historii, filozofii i religii.

Chicago  
cytowanie w  
tekście

This is an example of a full note,<sup>1</sup> and this is an example of a short note.<sup>2</sup>

Chicago  
cytowanie w  
przypisie dolnym

1. Stephen Covey, *The 7 Habits of Highly Effective People*, 3rd ed. (New York: Free Press, 1989), 75–89.
2. Covey, *7 Habits*, 75–7.


Chicago  
bibliografia

Covey, Stephen. *The 7 Habits of Highly Effective People*. New York: Free Press, 1989.



# Wytyczne dotyczące cytowań

<https://wydawnictwo.p.lodz.pl/informacja-dla-autorow/instrukcje-wydawnicze>




**Politechnika Łódzka**  
Biblioteka  
Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej

## WYTYCZNE EDYTORSKIE OBOWIĄZUJĄCE W WYDAWNICTWIE POLITECHNIKI ŁÓDZKIEJ

WYTYCZNE EDYTORSKIE – OPRACOWANIE PUBLIKACJI  
GATUNKI TEKSTÓW NAUKOWYCH – TYPY PUBLIKACJI  
SKRÓTY I SYMBOLE

Oprac.: Dorota Utraska, Jolanta Szczepaniak  
© Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, 2022  
93-005 Łódź, ul. Wólczańska 223, bud. B22, tel. (+48 42) 631 20 87  
email: wydawnictwo@ib.p.lodz.pl, www.wydawnictwo.p.lodz.pl



**Politechnika Łódzka**  
Biblioteka  
Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej

## ZASADY SPORZĄDZANIA PRZYPISÓW I BIBLIOGRAFII OBOWIĄZUJĄCE W WYDAWNICTWIE POLITECHNIKI ŁÓDZKIEJ

CYTATOWANIE W PRACY NAUKOWEJ  
SYSTEM OKSFORDZKI  
SYSTEM HARWARDZKI  
SYSTEM NUMERYCZNY VANCOUVER

Oprac.: Dorota Utraska, Jolanta Szczepaniak  
© Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, 2022  
93-005 Łódź, ul. Wólczańska 223, bud. B22, tel. (+48 42) 631 20 87  
email: wydawnictwo@ib.p.lodz.pl, www.wydawnictwo.p.lodz.pl

## Wymagania i zalecenia redakcji czasopism

- Ustalenie szczegółowych wymogów w zakresie tematyki, długości i układu tekstu, stylu cytowań, kwestii edycyjnych (czcionka, marginesy, interpunkcja) i in.
- Tego typu zalecenia i wymagania powinny być udostępnione, najlepiej razem z formatką, na stronie czasopisma.
- Redakcja czasopisma odpowiada za jakość tekstów.
- Zadaniem redaktorów jest pilnowanie, aby teksty były spójne, a zalecenia konsekwentnie stosowane. Te, które są niezgodne z wymogami, powinny być odrzucane.
- Jeśli redakcja przyjmuje teksty bardziej bezkrytycznie, wtedy praca polegająca na ujednoczeniu tekstów – w tym sprawdzenie cytowań - spada na redaktorów i korektorów.
- **Te same zalecenia odnoszą się do redaktorów naukowych monografii wieloautorskich czy materiałów pokonferencyjnych**

## Najpopularniejsze błędy: cytowania w tekście 1/2

- brak oznaczenia cytowania w tekście – co jest równoznaczne z przywłaszczeniem sobie czyichś słów. W ten sposób autor popełnia plagiat. Nawet jeśli cytuje samego siebie, to również wymaga podania źródła (autocytowanie)
- brak oznaczenia cytatu dla definicji lub tekstów przetłumaczonych z języków obcych.
- błędy w tłumaczeniu, zniekształcenie znaczenia, nadinterpretacja.
- brak przypisów przy cytatach – oznacza brak odniesienia do adresów bibliograficznych, co uniemożliwia weryfikację źródła.
- przywoływanie części prac zbiorowych albo artykułów z czasopism naukowych za pośrednictwem całej publikacji lub całego numeru czasopisma.

## Najpopularniejsze błędy: cytowania w tekście 2/2

- brak wyodrębnienia długich cytatów jako odrębnego, wyróżnionego bloku tekstu
- modyfikowanie dosłownie przytaczanych cytatów – autorzy potrafią zmieniać słowa albo szyk zdania przy dosłownym przytoczeniu, a nawet poprawiać błędy, które są w oryginale (zamiast przejmować oryginalny zapis i oznaczać błąd wykrzyknikiem podanym w nawiasie kwadratowym)
- powoływanie się w pracach naukowych, które oparte powinny być na wynikach badań eksperymentalnych, na pozycje zwarte, w tym skrypty dla studentów, poradniki dla trenerów i pozycje o charakterze metodycznym
- częste cytowanie źródeł wtórnych (np. artykułów przeglądowych)
- powoływanie się na tytuł okładkowy zamiast na tytuł nominalny

## Techniczne problemy z cytowaniami 1/2

- niezgodność przyjętego stylu cytowań z układem bibliografii
- niekonsekwentne stosowanie wytycznych dotyczących danego stylu
- niekonsekwencja w składni opisów, np. dowolność znaków oddzielających poszczególne elementy opisu oraz w zakresie stosowania cudzysłowu i kursywy
- stosowanie opisów z minimalną liczbą elementów razem z opisami bardziej rozbudowanymi
- problemy z transliteracją
- niekonsekwencja w stosowaniu skrótów (mieszanie skrótów polskich i łacińskich, nieprawidłowe skracanie tytułów czasopism lub nazw wydawnictw)

## Techniczne problemy z cytowaniami 2/2

- brak jest albo wydawcy, albo miejsca wydania i w zdecydowanej większości brak jest w nich numerów stron
- numery stron umieszczone są po nazwie wydawnictwa, ale przed miejscem wydania
- niejednokrotnie w przypadku artykułów brak jest wolumenu i/lub numeru czasopisma
- niektóre wyrazy w nazwie czasopisma pisa ne są małymi literami zamiast dużymi, np. BioMed research international zamiast BioMed Research International

## Zapis imion i nazwisk

- trudności z określeniem, która część jest imieniem, a która nazwiskiem – zwłaszcza gdy autorzy pochodzą z krajów azjatyckich, a źródła internetowe nie rozstrzygają jednoznacznie tego problemu
- problemy z transliteracją
- synonimy, np. ci sami autorzy występujący z różną liczbą inicjałów
- pomijanie znaków diakrytycznych stosowanych w innych alfabetach niż polski:

**Kiris, H.M., Parti Sisteminde Kutuplasma ve Turk Ornegi, „Amme Idaresi Dergi” 2011, 44, s. 33.**

poprawnie:

**Kiriş, H.M., Parti Sisteminde Kutuplaşma ve Türk Parti Sistemi Örneği. „Amme İdaresi Dergisi” 2011, 44(4), s. 33.**

## Cytowanie stron internetowych 1/2

Najpopularniejszy błąd: opis bibliograficzny ogranicza się najczęściej do podania hiperłącza, ewentualnie z datą dostępu.

**Zadaniem redakcji jest dostarczenie tylu informacji, aby czytelnik mógł odszukać dany dokument, zwłaszcza kiedy zmienił on swoją lokalizację.**

Inne błędy wymagające poprawy:

- nieaktywne lub urwane linki do cytowanych stron internetowych, zbędne znaki w obrębie hiperłącza
- brak oceny jakości źródła internetowego
- brak weryfikacji aktualności informacji zawartych na cytowanych stronach internetowych
- brak ustalenia, kto jest autorem udostępnionego w sieci dokumentu.



## Cytowanie stron internetowych 2/2

- różne sposoby zapisywania dostępu do strony internetowej:
  - protokół dostępu:
  - strona www:
  - dostęp:
  - pobrano z:
  - uzyskano z:
  - dostępna na:
- różne sposoby zapisywania daty dostępu:
  - dostęp z dnia 01.01.20
  - dostęp: 1.01.20
  - dostęp: 1.01.2020
  - dostęp: 1.01.2020 r.
  - Pobrano w dn. 1.01.2020 roku
  - dostęp 1 stycznia 2020 roku.

## Najpopularniejsze błędy: tworzenie bibliografii 1/2

- kopiowanie cudzych bibliografii załącznikowych (tzw. ślepe cytowania)
- cytowanie w przypisach źródeł, które nie znajdują się w bibliografii
- umieszczanie w bibliografii źródeł, na które nie ma powołań w tekście
- powielanie błędów z przypisów dolnych w bibliografii
- błędne przypisywanie poszczególnych pozycji do kategorii (przy podziale na publikacje zwarte, artykuły, akty prawne i in.)
- brak konsekwencji w formie zapisów bibliograficznych (co najczęściej wynika z kopiowania ich z innych publikacji)
- brak zgodności między formą zapisów stosowanych w bibliografii i w przypisach
- nieprawidłowy lub niedokładny tytuł (np. tytuł okładkowy zamiast ten ze strony tytułowej)

## Najpopularniejsze błędy: tworzenie bibliografii 2/2

- skracanie tytułów czasopism – błędy i niekonsekwencja
- używanie w zestawieniu bibliograficznym skrótów typu idem, ibidem, tenże, tamże, tegoż, tejże.
- brak konsekwencji w zapisywaniu nazw wydawnictw i tytułów czasopism
- brak nazwy wydawnictwa albo miejsca wydania
- pomijanie podtytułów cytowanych prac
- podawanie redaktora jako autora opracowania
- błędne stosowanie „[w:]” w opisach bibliograficznych artykułów z czasopism
- stosowanie w bibliografii wersalików i kapitalików

**Błędy w cytowaniach przekładają się na późniejsze problemy z parsowaniem bibliografii, która jest materiałem do naliczania cytowań.**



PRACE PISANE  
Z WYKORZYSTANIEM  
MENADŻERÓW  
BIBLIOGRAFII

- Narzędzia typu Mendeley lub Zotero, które mają pomóc w prawidłowym cytowaniu oraz przygotowaniu bibliografii w określonym stylu.
- Praktyka pokazuje, że większość autorów nie sprawdza, czy zautomatyzowane opisy bibliograficzne są poprawne.
- Autorzy podchodzą do tego narzędzia bezkrytycznie – zakładają, że skoro cały proces jest zautomatyzowany, to nie powinno być w nim błędów.
- Niestety, zamiast ułatwić pracę redaktorów i wydawnictwa, tylko ją utrudniają.

- Anon. n.d. “Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy.” Retrieved (<https://osha.europa.eu>).
- Anon. n.d. “No Title.” Retrieved ([www.uczsieskuteczniej.wordpress.com](http://www.uczsieskuteczniej.wordpress.com)).
- Appelbaum, E., T. Bailey, P. Berg, A. L. Kalleberg, and T. A. Bailey. 2000. *Manufacturing Advantage: Why High-Performance Work Systems Pay Off*. Cornell University Press.
- Aronson, Elliot, Timothy D. Wilson, and Robin M. Akert. 1997. *Psychologia Społeczna - Serce i Umysł*. Poznań: ZYSK I SK-A.
- Boczkowska, Katarzyna. 2014. “Ocena Poziomu Kultury Bezpieczeństwa w Polskich Przedsiębiorstwach – Wyniki Badań.” in *Nowe spojrzenie na kulturę organizacyjną*, edited by A. Juźwicka and K. Szymańska. Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej.
- Boczkowska, Katarzyna and Konrad Niziołek. 2016. “Realizacja Strategii Bezpieczeństwa Pracy w Aspekcie Badania Przyczyn Wypadków Przy Pracy.” *IMPLEMENTATION OF SAFETY AT WORK STRATEGY IN THE ASPECT OF ACCIDENTS AT WORK CAUSES INVESTIGATION*. (444):62–73.
- Costa, Paul T. and r. r. McCrae. 1992. “Neo PI-R Professional Manual.” *Psychological Assessment Resources*.

## **Cytowania z drapieżnych czasopism (*citation contamination*)**

*Citation contamination* – termin stworzony przez Ricka Andersona, bibliotekarza z Uniwersytetu Brigham Younga w Utah (USA).

Definicja: *articles published in predatory journals are [...] cited in the legitimate scientific literature* (Anderson, 2019)

**Publikacje w czasopismach stosujących drapieżne praktyki nie powinny być cytowane w wiarygodnych publikacjach.**

Czasopisma przyjmują wszystkie teksty i publikują je po wpłaceniu określonej kwoty (APC, Article Processing Charge), ale nie są one recenzowane – dlatego nie powinny znaleźć się w obiegu naukowym.

**W praktyce tego typu artykuły mogą być cytowane latami przez kolejnych badaczy, upowszechniając błędne lub nierzetelne wyniki badań (największe niebezpieczeństwo niesie w naukach medycznych).**

## **Cytowania z drapieżnych czasopism (*citation contamination*)**

**Cytowanie artykułów z drapieżnych czasopism w wiarygodnych czasopismach naukowych niestety przyczynia się do legitymizowania drapieżników i dostarcza im wiarygodności.**

W jednym z badań zanalizowano 68 recenzowanych czasopism z marketingu. Okazało się, że w 59 z nich znalazły się cytowania odnoszące się co najmniej do jednego z czterech wybranych drapieżnych czasopism łącznie cztery drapieżne tytuły otrzymały 605 cytowań (Moussa, 2021)

W innym badaniu zanalizowano 65 czasopism z nauk społecznych znajdujących się na czarnych listach oraz 2338 czasopism indeksowanych przez Web of Science, które cytowały te czasopisma. Okazało się, że 13% artykułów z czarnych list było cytowanych przez czasopisma z Web of Science, a 37% cytowań pochodziło z czasopism z impact factor (Kulczycki i in., 2021)

## Cytowania z porwanych czasopism (*citation contamination*)

Podobnie jest w przypadku porwanych czasopism – w rzetelnych, wiarygodnych czasopismach pojawiają się cytowania odsyłające pozornie do innych wiarygodnych czasopism.

W rzeczywistości odsyłają do ich sfałszowanych wersji – skopiowanych witryn, które podszywają się pod działające, rzeczywiste tytuły.

To tak zwane porwane czasopisma (*hijacked journals*), wykorzystujące klony stron internetowych rzeczywistych czasopism naukowych wraz z prawdziwymi danymi dotyczącymi IF czy ISSN.

Aktualna baza porwanych czasopism: [RETRACTION WATCH HIJACKED JOURNALS CHECKER](#)



## Cytowania z porwanych czasopism (*citation contamination*)

Potwierdzają to badania (Abalkina i in., 2022), w których uwzględniono 12 porwanych czasopism błędnie zindeksowanych w międzynarodowych naukometrycznych bazach danych oraz czasopisma z listy 'Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers'. Zanalizowano teksty od stycznia 2021 do stycznia 2022 z wykorzystaniem narzędzia [Citejacked Detector](#).

- W 1421 artykułach pojawiły się nazwy porwanych czasopism.
- 828 (58,3%) cytowało artykuły nie z rzeczywistych, ale z porwanych wersji czasopism.
- Artykuły odsyłające w cytowaniach do porwanych czasopism opublikowało 67 wydawców.
- Niektóre porwane czasopisma są częściej cytowane niż ich oryginalne odpowiedniki.

## BIBLIOGRAFIA

- Abalkina A., Cabanac G., Labbé C., Magazinov A. (2022), *Improper legitimization of hijacked journals through citations*, Proceedings of the 9th International Congress on Peer Review and Scientific Publication, <https://doi.org/10.48550/arxiv.2209.04703>
- Anderson R. (2019), *Citation contamination: references to predatory journals in the legitimate scientific literature*, The Scholarly Kitchen, <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2019/10/28/citation-contamination-references-to-predatory-journals-in-the-legitimate-scientific-literature/>
- Caulfield J. (2022), *Citation Styles Guide | Examples for All Major Styles*, Scribbr, <https://www.scribbr.com/citing-sources/citation-styles/>
- Chick N., Ostrowdun Ch., Abbot S., Mercer-Mapstone L., Grensavitch K. (2021), *Naming Is Power: Citation Processes in SoTL*, Teaching & Learning Inquiry 9, 2, <http://dx.doi.org/10.20343/teachlearning.9.2.2>
- Delgado López-Cózar E., Robinson-García N., Torres-Salinas D. (2014), *The Google scholar experiment: How to index false papers and manipulate bibliometric indicators*, Journal of the American Society for Information Science and Technology, 65, 446-454. <https://doi.org/10.1002/asi.23056>
- Drabek A. (2010), *Indeksy cytowań jako narzędzie diagnozy stanu nauki*. W: Z. Gębołyś (red.), *Biblioteki szkół wyższych w społeczeństwie wiedzy : uwarunkowania i wybrane zagadnienia. T. 1, Konteksty i uwarunkowania*, Studio NOA, Katowice, 150-171.

## BIBLIOGRAFIA

- Dubin D. (2004), *The most influential paper Gerard Salton never wrote*. Library Trends, 52 (4), 748–764, <https://hdl.handle.net/2142/1697>
- Fong E.A., Wilhite A.W. (2017), *Authorship and citation manipulation in academic research*, PLoS ONE 12a(12), e0187394, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0187394>
- Garfield E. (1993), *Citation Searches Can Be Powerful Tools In Combating Redundant Publication*, Essays of an Information Scientist: Of Nobel Class, women in science, Citation Classics, and other essays, 15, 419, <http://garfield.library.upenn.edu/essays/v15p419y1992-93.pdf>
- Hoerman H.L., Nowicke C.E. (1995), *Secondary and tertiary citing: A study of referencing behavior in the literature of citation analysis deriving from the Ortega Hypothesis of Cole and Cole*, The Library Quarterly: Information, Community, Policy, 65(4), 415–434. <https://doi.org/10.1086/602822>
- Ioannidis J.P.A., Baas J., Klavans R, Boyack K.W. (2019), *A standardized citation metrics author database annotated for scientific field*. PLoS Biol 17(8), e3000384 <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.3000384>
- Kamińska A.M., Opaliński Ł. (2021), *Cykle życia publikacji naukowych warunkowane praktyką cytowania piśmiennictwa*, Uniwersytet Śląski, Katowice.
- Kokowski M., (2015), *Jakiej naukometrii i bibliometrii potrzebujemy w Polsce?*, Prace Komisji Historii Nauki PAU, 14, 135–184.

## BIBLIOGRAFIA

- Kulczycki E., Hołowiecki M., Taskin Z., Krawczyk R. (2021), *Drapieżne czasopisma są legitymizowane przez artykuły w czasopismach z impact factor*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 83(2), 59-82, <http://doi.org/10.14746/rpeis.2021.83.2.5>
- Moussa S. (2021), *Contamination by citations: references to predatory journals in the peer-reviewed marketing literature*, South Asian Journal of Marketing, 2, 1, 5-27.  
<https://doi.org/10.1108/SAJM-02-2021-0021>
- Osiński Z. (2013), *Wady i zalety stosowania bibliometrii w nauce*, Wiadomości Uniwersyteckie, 9.
- Pujer K. (2021), *Korekta i redakcja przypisów oraz bibliografii*, Korekta.pro,  
<http://korekta.pro/2021/05/31/korekta-i-redakcja-przypisow-oraz-bibliografii/>
- Simkin M.V., Roychowdhury V.P. (2003), *Read before you cite!*, Complex Systems, 14 (3), 269–274,  
<https://doi.org/10.48550/arXiv.cond-mat/0212043>
- Pietruch-Reizes D. (red.) (2008), *Zarządzanie informacją w nauce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Van Noorden R., Chawla D.S. (2019), *Policing Self-citations*, Nature, 572, 7771, 578-579,  
<https://doi.org/10.1038/d41586-019-02479-7>
- Zhu X., Turney P., Lemire D., Vellino A. (2015), *Measuring academic influence: Not all citations are equal*, Journal of the Association for Information Science and Technology, 66, 408-427,  
<https://doi.org/10.48550/arXiv.1501.06587>



**DZIĘKUJĘ**

Jolanta Szczepaniak

Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej

[jolanta.szczepaniak@p.lodz.pl](mailto:jolanta.szczepaniak@p.lodz.pl)